

УДК: 327(477+438):351.862.4

Костюк Софія,
студентка 2-го курсу магістратури
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Науковий керівник: доц. **Мелеганич Г.І.**

УКРАЇНСЬКО – ПОЛЬСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ БЕЗПЕКИ

У статті розглянуто ефективну співпрацю в галузі нових оборонних технологій між польською та українською сторонами, яка розпочалася кілька років тому. Це стосується розробки систем точного знищення боєприпасів та бойових націлів, польської оптоелектроніки та ін. У співпраці з іншими партнерами Польща може лобювати посилення участі України в ініціативах Європейського Союзу у сфері безпеки та посилити свою роль у існуючих форматах співробітництва. Процес обміну досвідом між військовими є прикладом багатосторонньої військової інтеграції, що базується на стандартах НАТО.

Ключові слова: безпека, НАТО, оборона, озброєння, Збройні Сили України, військово – технічне співробітництво, Польща, Україна.

The article discusses the effective cooperation in the field of new defense technologies between the Polish and Ukrainian sides, which began several years ago. This applies to the development of systems for the accurate destruction of ammunition and sights, Polish optoelectronics, etc. In cooperation with other partners, Poland can lobby for Ukraine's participation in European Union security initiatives and strengthen its role in existing cooperation formats. The exchange of experience between the military is an example of multilateral military integration based on NATO standards.

Keywords: security, NATO, defense, weapons, Armed Forces of Ukraine, military - technical cooperation, Poland, Ukraine.

Постановка проблеми. Російсько – український конфлікт та зростаюча напруженість на пострадянському просторі з 2014 року стимулювали геополітичне мислення та поставили питання безпеки в центр уваги Європи. Російський агресивний реваншизм, глибока внутрішня криза всередині Європейського Союзу та збройні конфлікти в сусідніх країнах ЄС впливають на дискусію щодо майбутнього розвитку країн Східної та Центральної Європи та потенціалу регіональної співпраці з огляду на

формальні кордони ЄС. Усі ці фактори підштовхували національні еліти Польщі та України шукати переосмислення співробітництва в галузі безпеки.

Аналіз наукових публікацій. Проблема українсько – польського співробітництва у сфері оборони є предметом дослідження низки науковців. Серед вчених, які досліджували окремі аспекти цієї проблеми, доцільно виокремити К. Зарембо, К. Максак та інших.

Метою статті є аналіз взаємовідносин Польщі та України у сфері оборони. **Основні завдання:** проаналізувати правові документи, які стосуються сфери оборони між країнами; дослідити військово – технічне співробітництво країн у межах НАТО; з'ясувати роль Польщі у модернізації української армії.

Виклад основного матеріалу. Польща та Україна мають дуже схожі оцінки загроз миру в Європі та безпеки своїх громадян – основним джерелом нестабільності та агресії є Росія: “Російська Федерація прагне зміцнити свої позиції у світовому балансі сил різними методами. Серед них: порушення міжнародного права, регулярне застосування сили та примусу у відносинах з іншими державами, спроби дестабілізації західних інтеграційних структур. Це створює загрозу головним чином для Польщі та інших країн регіону, а також для країн, зацікавлених у стабільному міжнародному порядку” [5].

Згідно з даними Міністерства оборони України за 2014 – 2017 роки, Польща є четвертим за величиною іноземним постачальником військової допомоги для української армії після США, Канади та НАТО [3, с. 8]. Після 2014 року суттєво зросла співпраця між оборонними секторами, що відображається в участі кількох десятків польських інструкторів у підготовці української армії, в тому числі й спецназу.

Варто також зазначити, що Польща та Україна аналогічно визначають завдання своїх країн у сфері оборони: збільшення бюджетів на оборону, модернізацію армії, збільшення її чисельної сили, розвиток територіальної оборони, модернізацію та розвиток оборонної галузі, а головне – визнаючи максимальну участь у структурах НАТО наріжним каменем їх оборонної політики (Польща як повноправний член альянсу; Україна, як свідчать останні законодавчі зміни, заяви президента та парламенту України, вирішила подолати всі перешкоди на шляху до членства).

Протягом багатьох років Польща підтримувала європейські прагнення значної частини українського суспільства, іноді сумніваючись, чи знайде позитивний кінець в найближчому майбутньому процес приєднання України до Європи. Сьогодні, коли ставиться під сумнів міжнародний порядок, коли порушуються міжнародне право та права людини, наші дії повинні бути чіткими. Захист кордонів та суверенітету України – це не лише обов'язок її громадян, а й міжнародної спільноти. Цілеспрямована і послідовна стратегія Заходу щодо “українського питання” вирішить більше, ніж просто майбутнє європейської безпеки. У цій ситуації військово співробітництво між

Польщею та Україною є логічним наслідком прийнятих ними оборонних концепцій, а НАТО є найбільш ефективною та перспективною платформою для її реалізації.

Не менш важливою є співпраця країн у межах НАТО, і Польща послідовно виступає за продовження та розширення політики відкритих дверей для України, яку підтримували на саміті НАТО у Варшаві в липні 2016 року. Вона підтримує амбітну програму колишнього президента Порошенка, яка передбачає, що українська армія досягне стандартів НАТО до 2020 року та зміцнить її бойові можливості, що є першим кроком у її можливому членстві в Альянсі. Однак у найближчі роки вступ України до НАТО є малоймовірним.

Під час саміту у Варшаві глави держав Північноатлантичного альянсу схвалили комплексний пакет допомоги для України. Він надає додаткову підтримку у п'яти тематичних сферах: консультування (включаючи захист критичної інфраструктури), реформування сектору безпеки та оборони, освіта та навчання, а також протидія саморобним вибуховим пристроям на Донбасі та експлуатація застарілої зброї.

НАТО підтримало процес формування підрозділів швидкої реакції прикордонної служби України. З цією метою США впровадили програму "Train and equip" тобто "Підготовка та оснащення" цілих підрозділів Збройних Сил України по секторам, які в першу чергу потребують реформування. У програмі врахований досвід застосування військ в сучасних конфліктах, який охоплює навчання та озброєння військових підрозділів [4].

Дуже важливою ініціативою, особливо в частині обміну досвідом та підготовки України до процесу вступу в НАТО, є створення багатонаціональної бригади LITPOLUKRBRIG, що складається з солдатів з Литви, Польщі та України. Литовсько – польсько – українська бригада включає понад 4000 солдатів, які щодня перебувають у дислокуванні своїх домашніх частин. Штаб бригади знаходиться в Любліні, Польща. Наразі тут розміщено 58 польських офіцерів, 18 українських офіцерів та 5 литовських. Їх термін повноважень триває три роки, з можливістю подальшого продовження. Польща першою отримала право призначити командира багатонаціональної бригади. Також військовослужбовці бригади брали участь у командно - контрольованому навчанні "Saber Guardian" в Болгарії, і у навчанні "Rapid Trident", проведеному Армією Сполучених Штатів в Україні.

Також в рамках найбільшого військового навчання НАТО "Анаконда 2016" механізований батальйон литовсько – польсько - української бригади (LITPOLUKRBRIG) проходив оборонну підготовку на польському полігоні Нова Демба. У 2016 році метою їхнього навчання було відпрацювання маневрів на прикладі спільної оборонної операції в умовах гібридних загроз. Одним із сценаріїв також була протидія "гібридній" війні. Зокрема, військові

НАТО і союзників взяли до уваги елементи ведення війни, які спостерігаються в останніх конфліктах, включаючи війну в Україні [1].

Після початку бойових дій на Донбасі Україна зацікавилася придбанням особистого спорядження для солдатів у Польщі, а саме сучасних шоломів та бронежилетів. Перші поставки були успішно завершені влітку 2014 року. Постачальником була “Lubawa SA”. 19 грудня 2014 року в Києві польська компанія уклала угоду про стратегічне співробітництво з українською державною компанією з озброєнь UKROBORONPROM. Її головною метою – впровадити на український ринок продукцію, яку пропонує “Lubawa SA”, спираючись на багаторічні урядові контракти.

Вступ компанії “WB Electronics” на український ринок – виробника безпілотних літальних апаратів (безпілотників) та систем спостереження, здатних працювати вдень і вночі, був дуже важливим для військових операцій на сході України. Важко уявити будь-який сучасний збройний конфлікт без дронів, що передають зображення бою в режимі реального часу, а також дозволяють здійснювати командування, ефективну координацію та керівництво артилерійським вогнем. Контракти, підписані найбільшою польською приватною компанією з озброєнь “WB Electronics”, значно поліпшили обладнання безпілотних систем в українських підрозділах.

Найбільший польський виробник сучасних оборонних технологій може похвалитися успішною оборонною співпрацею з Києвом. Компанія “Ożarowska” не тільки забезпечує Міністерство національної оборони України безпілотним розвідувальним обладнанням, озброєними безпілотниками, але і ефективно співпрацює у галузі зв'язку. Вони виробляють та поставляють іноземним реципієнтам власні конструктивні боєприпаси, тобто дистанційно керовані ракети Warmate [6].

Одним із форм двостороннього співробітництва є пошук нових форм співпраці у модернізації та виробництві військової техніки. Один з потенційно цікавих проектів є план побудови польсько-українського багатофункціонального вертольота. Ця ідея виникла в дискусіях під час закупівлі вертольотів для польської армії. Розвиток такої машини в рамках співпраці польської та української авіаційної промисловості є можливим, хоча, звичайно, потребує значних фінансових ресурсів та часу, оптимально від 7 до 10 років. Цікавою є перспектива модернізації транспортних вертольотів Мі-8 та Мі-17, які вже належать польській армії. Це може бути реалізовано за участі українських виробників літаків, що випускають двигуни “Мотор Січ”.

Ще однією формою співпраці у рамках модернізації військової техніки є танки. Вони повинні бути оснащені сучасними системами управління вогнем, відстеженням цілей, здатністю спостереження в різних умовах. Польща має досвід модернізації танків Т-72. Їх нова версія відома під назвою РТ-91 Twardy (“Еластична”).

Незважаючи на великий потенціал співпраці у галузі оборонної промисловості, він використовується не повністю. Після анексії Криму український військово – морський флот втратив значну частину своїх бойових кораблів і перебуває на стадії відновлення своєї військово – морської складової. Маючи місце для будівництва і ремонту бойових кораблів різного класу, а також досвід для його будівництва, Польща та Україна можуть налагодити співпрацю, особливо при проектуванні та будівництві мінних есмінців і десантних кораблів, необхідних для ВМС України.

Пошук нових напрямів військово – технічного співробітництва обговорюється паралельно з правовими питаннями. Основним документом польсько - українського оборонного співробітництва є “Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво у сфері оборони” [2]. Вона була підписана у Варшаві 2 грудня 2016 року, на 25-ту річницю визнання Польщею незалежності України, в присутності нинішнього президента Анджея Дуди та колишнього президента України Петра Порошенка. Угода між Польщею та Україною є основою для подальшої співпраці та надає стратегічний поштовх для партнерства між Києвом та Варшавою в умовах сучасних проблем безпеки у Центрально – Східній Європі. Генеральна угода встановлює 24 напрями співпраці, зокрема військовий зв’язок, проведення науково – дослідних робіт для потреб збройних сил, розробки, модернізації, виготовлення і поставки оборонного обладнання, співпраця в сфері оборонної промисловості, військової підготовки, військової медицини та ін.

Також передбачено співробітництво в різних формах, зокрема у вигляді обміну спільних технічних програм з розробки, озброєння і техніки, двосторонніх та багатосторонніх військових навчань, безоплатного передання та дарування озброєння, товарів подвійного призначення і небойового військового майна.

Висновки. Співпраця або спільне виробництво зброї, а також підтримка Польщею навчального процесу та адаптації української армії до стандартів НАТО зміцнить безпеку обох країн у регіоні Центральної та Східної Європи та дозволить розвинути стратегічне партнерство. Слід підкреслити, що у військовому вимірі польсько – українські відносини відповідають рангу стратегічного партнерства.

Список використаних джерел

1. В Польше стартуют крупнейшие военные учения “Анаконда – 2016” с участием Украины. URL: https://zn.ua/WORLD/v-polshe-startuyut-krupneyshie-voennye-ucheniya-anakonda-2016-s-uchastiem-ukrainy-215576_.html.

2. Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво у сфері оборони//законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_002-16.
3. Кононьчук В. Політика України щодо Польщі: погляд з Варшави. Київ: Friedrich eberto stiftung, 2018. 12 с.
4. Украинскую армию будут учить по стандартам НАТО, — Порошенко. URL: https://24tv.ua/ru/ukrainskuyu_armiyu_budut_uchit_po_standartam_nato__poroshenko_n492201.
5. Defense Concept of the Republic of Poland. URL: http://www.mon.gov.pl/d/pliki/dokumenty/rozne/2017/06/korp_web_13_06_2017.pdf, 24.
6. Stokrotka na drony, czyli jak zbroimy Ukrainę. URL: <http://grm-rpwebvarnish.newscyclecloud.com/Przemysl-Obronny/311269942-Stokrotka-na-drony-czyli-jak-zbroimy-Ukraine.html/>.

REFERENCES

1. The largest military exercises “Anaconda – 2016” with the participation of Ukraine will start in Poland. URL: https://zn.ua/WORLD/v-polshe-startuyut-krupneyshie-voennye-ucheniya-anakonda-2016-s-uchastiem-ukrainy-215576_.html.
2. General Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Poland on Defense Cooperation // Legislation of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_002-16.
3. Kononchuk V. Ukraine's policy towards Poland: a view from Warsaw / V. Kononchuk. Kyiv: Friedrich eberto stiftung, 2018. 12 p.
4. The Ukrainian army will be trained according to NATO standards, - Poroshenko. URL: https://24tv.ua/en/ukrainskuyu_armiyu_budut_uchit_po_standartam_nato__poroshenko_n492201.
5. Defense Concept of the Republic of Poland. URL: http://www.mon.gov.pl/d/pliki/dokumenty/rozne/2017/06/korp_web_13_06_2017.pdf, 24.
6. Stokrotka na drony, czyli jak zbroimy Ukrainę. URL: <http://grm-rpwebvarnish.newscyclecloud.com/Przemysl-Obronny/311269942-Stokrotka-na-drony-czyli-jak-zbroimy-Ukraine.html/>.